

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**з навчальної дисципліни «Фінансовий облік II»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Облік і аудит

за темою № 7 - Облік фінансових результатів діяльності підприємства

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління,
протокол від 31.08.21 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст вищої категорії, викладач – методист Бондаренко Л.Ф.

Рецензенти:

1. Голова циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.
2. Професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, д.е.н., професор Дружиніна В.В.

План лекцій:

1. Поняття фінансових результатів та порядок їх формування
2. Облік фінансових результатів діяльності
3. Облік нерозподіленого прибутку підприємства та його використання

Рекомендована література:

Основна література:

1. Атамас П.Й. Фінансовий облік: практикум. — К.: ЦУЛ, 2017. — 444 с.
2. Бондаренко Л.Ф., Кравченко Н.В. Фінансовий облік II. — Кременчук: КЛК НАУ, 2015. — 107 с.
3. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік. Підручник. — Тернопіль: ТНЕУ, 2016. — 480 с.
4. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Л.М. Янчева, Н.С. Акімова, О.В. Топоркова, Т.А. Наумова, Л.О. Кирильєва, Н.С. Герасимова, М.О. Ільченко. — Х.: ХДУХТ, 2015. — 448 с.
5. Верига Ю.А., Плаксієнко В.Я., Кулик В.А., Карпенко Є.А. Облік, оподаткування та аудит. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2019. — 509 с.
6. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романі Р.В. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2016. — 424 с.
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
8. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В. Фінансовий облік: підручник. — 4-те вид. [доп. і перероб.]. — Тернопіль: ТНЕУ, 2017. — 451 с.
9. Лисиченко О.О., Атамас П.Й., Атамас О.П. Фінансовий облік: навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2018. — 356 с.
10. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. №433 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
11. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік. — К.: Кондор, 2014. — 504 с.
12. Островерха Р.Е. Організація обліку. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2017. — 568 с.
13. Плаксієнко В.Я., Назаренко І.М., Гаркуша С.А. Безпаперова бухгалтерія на підприємстві. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2018. — 252 с.
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999р. №290 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. №318 (зі змінами та

доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

16. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

17. Сльозко Т.М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень. Теорія і практика. — К.: ЦУЛ, 2017. — 304 с.

18. Слюсаренко В.Є. Практикум з бухгалтерського обліку. — К.: ЦУЛ, 2017. — 388 с.

19. Сук Л.К., Сук П.Л. С. Фінансовий облік: навчальний посібник. — К.: «Знання», 2015. — 647 с.

20. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність. — К.: Алерта, 2013. — 982 с.

Допоміжна література:

1. Блакита Г.В. Бухгалтерський облік. Практикум. — К.: ЦУЛ, 2010. — 152 с.

2. Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. — К.: ЦУЛ, 2010. — 536 с.

3. Дробязко С.І., Козир Т.М., Холод С.Б. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу. Навч. посіб. / за заг. ред. П.Й. Атамаса. — К.: ЦУЛ, 2012. — 416 с.

4. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2012. — 368 с.

5. Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення. — К.: ЦУЛ, 2014. — 600 с.

6. Лень В.С. Фінансовий облік: навчальний посібник. — К.: Академія, 2011. — 608 с.

7. Лишиленко О.В. Фінансовий облік. Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 712 с.

8. Огійчук М.Ф. та ін. Практикум з фінансового та управлінського обліку за національними стандартами. — К.: ТОВ "Алерта", 2013. — 608 с.

9. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами, за Податковим кодексом України: підручник. — К.: Алерта, 2011. — 1044 с.

10. Орлова В.К., Орлів М.С., Хома С.В. Фінансовий облік. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2010. — 510 с.

11. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

12. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік. — К.: ЦУЛ, 2013. — 688 с.

13. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: Навчальний посібник. — К.: Знання, 2012. — 647 с.

14. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність. — К.: Алерта, 2013. — 982 с.

15. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – 5-те вид., доповнене й перероблене. — К.: А.С.К., 2010. – 784 с.
16. Шара Є.Ю. Фінансовий облік 2. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 398 с.
17. Шара Є.Ю., Андрієнко О.М., Жидеева Л.І. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2011. — 424 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт журналу «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vobu.ua>
3. Офіційний сайт журналу «Дебет-Кредит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dtkt.com.ua>
4. Офіційний сайт журналу «Податки і бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua>

1. Поняття фінансових результатів та порядок їх формування

Фінансовий результат визначається за кожним видом діяльності шляхом зіставлення доходів і витрат звітного періоду.

Прибуток - це перевищення суми доходу над сумою витрат, які були здійснені для отримання цього доходу.

Збиток - це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Фінансовий результат діяльності підприємства класифікується за видами діяльності та складається з фінансових результатів:

- від операційної діяльності;
- від фінансових операцій;
- від іншої діяльності.

Визначення фінансового результату полягає у визначенні чистого прибутку (збитку) звітного періоду. З цією метою в бухгалтерському обліку передбачається послідовне зіставлення доходів та витрат.

Зіставлення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) з їх собівартістю формує *валовий прибуток (збиток)*. Це результат основної діяльності підприємства.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) податку на додану вартість, акцизного збору, інших зборів, знижок тощо.

Якщо до валового прибутку додати всі операційні доходи та вирахувати всі витрати іншої операційної діяльності, отримаємо *фінансовий результат від операційної діяльності*.

Фінансовий результат від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Фінансовий результат до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів, фінансових та інших витрат.

При цьому під час розрахунку алгебраїчної суми:

- прибуток та доходи враховуються зі знаком додавання,
- збиток та витрати зі знаком «мінус».

Чистий фінансовий результат (прибуток, збиток) визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податку на прибуток.

Саме за такою схемою побудована одна з основних форм звітності форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», яка саме відображає формування прибутку чи збитку окремого підприємства.

2. Облік фінансових результатів діяльності

Узагальнення інформації про фінансові результати діяльності підприємства здійснюється на рахунку **79 «Фінансові результати»**.

Рахунок 79 «Фінансові результати» - тимчасовий, результативний, має ознаки пасивного рахунку.

Бухгалтерський облік фінансових результатів ведеться щодо результатів від кожного виду діяльності, для яких відкривається відповідний субрахунок.

За кредитом рахунку 79 «Фінансові результати» на підставі довідок та розрахунків бухгалтерії відображаються суми в порядку закриття рахунків обліку доходів, за дебетом - суми в порядку закриття рахунків обліку витрат, а також належна сума нарахованого податку на прибуток.

Аналітичний облік фінансових результатів ведеться за їх характером, видами продукції, товарів, робіт, послуг та іншими напрямками, визначеними підприємством самостійно.

Побудова обліку фінансових результатів за видами діяльності

Операційна		Фінансова		Інша	
791		792		793	
Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
90	70	95	72	97	74
92	71	96	73	98	
93					
94					

Сальдо рахунку 79 при його закритті списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

При складанні квартальних звітів порівнюються обороти по дебету та кредиту рахунку 79 «Фінансові результати», і якщо кредитовий оборот по рахунку 79 «Фінансові результати» буде більше дебетового обороту цього ж

рахунку, то підприємство на суму різниці має нерозподілений прибуток поточного року.

Якщо дебетовий оборот по рахунку 79 «Фінансові результати» більше кредитового обороту даного рахунку, то підприємство здійснило більше витрат, ніж мало доходу, тобто отримало збиток.

Алгоритм відображення в обліку прибутків / збитків звітного періоду

Порівняння доходів та витрат (дебет та кредит рахунку 79)	
↓	↓
Доходи > витрат (Кт79 > Дт79)	Доходи < витрат (Кт79 < Дт79)
↓	↓
Прибуток (Дт 79 Кт 441)	Збиток (Дт 442 Кт 79)

Отже, кредитове сальдо по рахунку 79 при його закритті списується на субрахунок 441 «Нерозподілені прибутки», а дебетове – на субрахунок 442 «Непокриті збитки».

Облік фінансових результатів здійснюється в **журналі №6** «Облік доходів і результатів діяльності» за кредитом рахунку 79.

В фінансовій звітності результати діяльності підприємства відображаються в формі №2 «Звіт про фінансові результати» у розрізі видів діяльності.

В балансі фінансові результати знаходять відображення за рядком **1420 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)»**.

Кореспонденція рахунків з обліку фінансових результатів

Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Списано дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	70	791
Списано інший операційний дохід	71	791
Списано дохід від участі в капіталі	72	792
Списано фінансові доходи	73	792
Списано інші доходи	74	793
Списана собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	791	90
Списані адміністративні витрати	791	92
Списані витрати на збут	791	93
Списані інші витрати операційної діяльності	791	94
Списані фінансові витрати	792	95
Списані втрати від участі в капіталі	792	96
Списані інші витрати	793	97
Списані витрати з податку на прибуток	793	98
Списання фінансового результату до складу прибутку	79	441
Списання фінансового результату до складу непокритих збитків	442	79

3. Облік нерозподіленого прибутку підприємства та його використання

Нерозподілений прибуток - це сума чистого прибутку, нерозподіленого у вигляді дивідендів між акціонерами і власниками підприємства.

В момент виникнення весь чистий прибуток за звітний період може бути визначений як нерозподілений.

Для обліку нерозподіленого прибутку або непокритих збитків передбачений рахунок 44 «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)»

На рахунку 44 ведеться облік нерозподілених прибутків чи непокритих збитків поточного та минулих років, а також використаного в поточному році прибутку. За дебетом рахунку відображаються збитки та використання прибутку, за кредитом - збільшення прибутку від усіх видів діяльності.

Виправлення помилок за минулий рік, що виявлені в поточному році, відповідно до П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» відображається кореспонденцією рахунку 44 з рахунками бухгалтерського обліку відповідних об'єктів класів 1 - 6.

Кредитове сальдо на рахунку 44 характеризує нерозподілений прибуток, а дебетове - непокритий збиток.

Аналітичний облік по рахунку 44 ведеться тільки за оборотами звітного року. На рахунку 44 доцільно виділити такі аналітичні позиції:

- чистий прибуток звітного періоду;
- поточні витрати, втрати, які списані як використання прибутку в звітному періоді;
- відрахування до Резервного капіталу;
- дивіденди, які нараховані за минулі звітні періоди;
- дивіденди, які нараховані за звітний період (авансом).

За всіма аналітичними позиціями аналітичний облік ведеться наростаючим підсумком з початку і до кінця звітного року.

Кореспонденція рахунків з обліку формування і використання нерозподіленого прибутку

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Списання фінансового результату до складу нерозподіленого прибутку	79	441
2.	Списання фінансового результату у випадку збитковості	442	79
3.	Непокриті збитки списано за рахунок нерозподіленого прибутку	441	442
4.	Використано прибуток	441	443
5.	Проведено відрахування до резервного капіталу	443	43
6.	Нараховані дивіденди власникам	443	671
7.	Збільшення статутного капіталу за рахунок реінвестування прибутку	441	40
8.	Використання резервного капіталу на покриття збитку	43	442